

Praha 30. července 2024

Č. j.: MZDR 18896/2022-14/PRO

MZDRX01SO72M

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo zdravotnictví jako příslušný správní orgán ve smyslu § 5 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů, ve věci žádosti paní [REDAKCE] (dále také jen „žadatelka“), zastoupené Ligou lidských práv, z.s. na základě plné moci ze dne 6. dubna 2022, podané dne 20. června 2022, o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci, v řízení vedeném podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „správní řád“),

**přiznává jednorázovou peněžní částku ve výši 300 000 Kč
(slovy tři sta tisíc korun českých).**

Odůvodnění:

Dne 20. června 2022 podala žadatelka k Ministerstvu zdravotnictví (dále také jen „ministerstvo“) žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb. V žádosti žadatelka uvedla, že ke zdravotnímu výkonu zabraňujícím plodnosti (sterilizaci) došlo dne 17. listopadu 1982 ve Fakultní nemocnici Ostrava (dále také jen „poskytovatel zdravotních služeb“). Žadatelka v žádosti uvedla, že ke sterilizaci došlo bez podání nezbytných informací. Žadatelčin poslední porod proběhl dne 27. července 1982, po porodu jí měl primář sdělit, že se bude muset dostavit na zákrok, protože má nález na vaječnících, který by mohl bez adekvátní léčby vést k silné otravě. Blíže ale žadatelce nic nespécifikoval a objednal ji na listopad téhož roku. Žadatelka se na sjednaný termín do nemocnice dostavila a podepsala dokumenty vztahující se k zákroku sterilizace, ač nevěděla, že se jedná o zákrok sterilizace a jaké jsou jeho následky. Dále uvádí, že dokumenty měla podepsat i za manžela, což učinila. K žádosti žadatelka připojila část zdravotnické dokumentace a svědeckou výpověď [REDAKCE]

Ministerstvo zdravotnictví si písemností ze dne 20. června 2022 vyžádalo od poskytovatele zdravotních služeb kopii zdravotnické dokumentace žadatelky týkající se provedení zdravotního výkonu sterilizace, a to za účelem doplnění skutkového stavu (úplnosti zdravotnické dokumentace).

Poskytovatel zdravotních služeb dne 11. července 2022 předložil kopii zdravotnické dokumentace žadatelky.

Žadatelka byla písemností ze dne 18. července 2022 č. j. MZDR 18896/2022-4/PRO, vyzooměna o právu vyjádřit se k podkladům rozhodnutí a o právu nahlédnout do spisové dokumentace. Tohoto práva žadatelka nevyužila.

Rozhodnutím Ministerstva zdravotnictví ze dne 19. září 2022, č. j. MZDR 18896/2022-7/PRO byla žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávně provedenou sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb. zamítnuta. Toto rozhodnutí bylo žadatelce oznámeno dne 22. září 2022.

Dne 19. září 2022 podala žadatelka proti tomuto rozhodnutí ministerstva včasný rozklad, který byl rozhodnutím ze dne 6. prosince 2022, č. j. MZDR 31457/2022-3/PRO, ministrem zdravotnictví zamítnut jako nedůvodný.

Žadatelka podala proti výše uvedeným rozhodnutím žalobu, na základě které Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26. března 2024, č. j. 11 Ad 2/2023-59 (dále jen „**rozsudek**“), rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 6. prosince 2022, č. j. MZDR 31457/2022-3/PRO, a rozhodnutí ministerstva ze dne 19. září 2022, č. j. MZDR 18896/2022-7/PRO, zrušil a věc vrátil ministerstvu k dalšímu řízení.

Ministerstvo pokračovalo v řízení a na základě obsahu zdravotnické dokumentace, tvrzení žadatelky v žádosti a v souladu s právním názorem Městského soudu v Praze učinilo následující skutková zjištění a právní závěry.

Právní rámec posouzení žádosti:

Podle **§ 2 zákona č. 297/2021 Sb.** platí, že oprávněnou osobou je fyzická osoba, která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 (dále jen "rozhodné období") ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem.

Podle **§ 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb.** se sterilizací v rozporu s právem pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu.

Předpokladem vyhovění žádosti je tedy prokázání, že žadatelka podstoupila v rozhodném období sterilizaci ve zdravotnickém zařízení na území dnešní České republiky (1. podmínka) a že se tak stalo v rozporu s právem ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb. (2. podmínka). Posuzována jsou přitom pravidla stanovená v právních předpisech platných v době sterilizace žadatelky.

Podle § 27 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění platném v době sterilizace žadatelky (dále také jen „**zákon č. 20/1966 Sb.**“), platilo: Sterilizace se smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví.

Pokud jde o podmínky udělení souhlasu s provedením sterilizace, pak tyto upravovala směrnice Ministerstva zdravotnictví ČSR ze dne 17. prosince 1971, č. LP-252.3-19.11.71., o provádění sterilizace (publikovaná také ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví č. 1-2 ze dne 29. února 1972) (dále také jen „**směrnice**“). Podle § 5 odst. 1 písm. b) směrnice platilo, že sterilizaci na zdravých pohlavních orgánech povolovala lékařská komise k tomu účelu ustavená (sterilizační komise). Podle § 11 věta třetí směrnice platilo, že před zákrokem podepíše osoba, u níž má být sterilizace provedena, popřípadě její zákonný zástupce (opatrovník), prohlášení, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je sterilizační zákrok reparaibilní. Seznam indikací, jež mohou být důvodem k provedení sterilizace, obsahovala příloha směrnice.

Indikace podle **čl. XIV odst. 3 přílohy směrnice**: Při více dětech, do 35. roku po čtyřech dětech, u žen po 35. roku věku po třech dětech.

Z obsahu zdravotnické dokumentace vyplynulo následující:

Z předložené zdravotnické dokumentace, která se týkala provedení zdravotního výkonu sterilizace, vyplynulo, že žadatelka byla dle chorobopisu poř. č. 27908 (dále jen jako „Chorobopis“) přijata dne **17. listopadu 1982** k hospitalizaci na ženském oddělení poskytovatele. Důvodem hospitalizace na tomto oddělení je podle zápisu v Chorobopisu **provedení zákroku sterilizace**. K tomuto zákroku bylo ještě téhož dne provedeno vyšetření (viz Vložka gynekologického vyšetření do chorobopisu).

V části Chorobopisu týkající se Anamnézy se uvádí, že žadatelka dosud rodila celkem 5x, má 5 dětí a 1x podstoupila umělé přerušování těhotenství.

K provedení sterilizace v celkové anestezii došlo dle záznamu v Operační vložce chirurgické dne **23. listopadu 1982**, kdy byla žadatelce v celkové anestezii otevřena dutina břišní. Na pravé i levé straně byla adnexa (vaječníky a vejcovody) normální. Poté byla provedena sterilizace podle Pomeroye. Dutina břišní uzavřena lege artis. Operace proběhla bez komplikací. Hospitalizace pacientky byla ukončena dne 1. prosince 1982 s doporučením kontroly svého zdravotního stavu u obvodního gynekologa.

V předložené zdravotnické dokumentaci ministerstvo našlo **písemnou žádost o provedení sterilizace ze dne 22. října 1982** obsahující vlastnoruční podpis žadatelky, nadto ministerstvo uvádí, že žádost o sterilizaci není podepsána manželem žadatelky, jak v žádosti uvádí. V žádosti o sterilizaci je uvedeno, že žádá o provedení sterilizace z důvodu, že již má 5 žijících dětí ve věku 12, 11, 10 a 6 let, kdy nejmladší dcerce jsou 3 měsíce, **a že si s manželem další dítě již nepřejí**.

K žádosti o sterilizaci je přiložena i Lékařská zpráva - nález k internímu vyšetření ze dne **21. října 1982** před gynekologickou operací - sterilizací, dle které není námitek proti gynekologickému zákroku.

Dne **9. listopadu 1982** proběhla lékařská komise za účelem projednání žádosti pacientky o provedení sterilizace, která dospěla k závěru, že žádost pacientky je odůvodněná a sterilizaci lze povolit, neboť dle celkového interního vyšetření ze dne 21. října 1982 nebyl zjištěn chorobný stav, který nepřipouští chirurgický zákrok. Během jednání zaujali členové komise stanovisko, že žadatelka splňuje podmínky k povolení sterilizace dle indikační skupiny

XIV odst. 3 přílohy závazného opatření č. 1/1972 Věst. MZ ČSR (čtyři žijící děti). Z těchto důvodů bylo rozhodnuto komisí o vyhovění žádosti pacientky o provedení sterilizace a o průběhu jednání komise byl sepsán Protokol o jednání sterilizační komise Krajské nemocnice v Ostravě ze dne 9. listopadu 1982.

Dále ze zdravotnické dokumentace vyplynulo, že opis protokolu sterilizační komise se postupuje primáři ženského oddělení s tím, že seznámí žadatelku s kladným vyřízením její žádosti a pozve ji k hospitalizaci k provedení sterilizace (oznámení o schválení žádosti je v dokumentaci), a dále má žadatelce před zákrokem dát podepsat prohlášení, že s provedením sterilizace souhlasí a že bere na vědomí písemné poučení o tom, do jaké míry je tento zákrok reparable.

Krajská nemocnice v Ostravě dala pacientce písemně prostřednictvím Sdělení ze dne **9. listopadu 1982** na vědomí výsledek jednání sterilizační komise, která její žádost o sterilizaci schválila.

Ministerstvo má tedy na základě obsahu zdravotnické dokumentace za prokázané, že žadatelka o sterilizaci sama požádala, že byla poučena a srozuměna s výsledkem takového zákroku (nemožnost dalšího otěhotnění), že provedení sterilizace povolila sterilizační komise na základě správné indikace a že se žadatelka ke sterilizaci jakožto samostatnému výkonu dobrovolně dostavila. Současně je z hlediska časové osy jednotlivých kroků zcela nepochybné, že žadatelka měla dostatek času na promyšlení svého rozhodnutí, a přesto absolvovala všechna vyšetření a k hospitalizaci se dostavila a operaci se podrobila.

Tvrzení žadatelky, že byla objednána do nemocnice, aniž jí bylo cokoli specifikováno, resp. že se měla dostavit kvůli nálezům na vaječnicích a že nevěděla, že se jedná o sterilizaci a o jejích následcích, ministerstvo nevěří, neboť v dokumentaci je jasně zachycen projev vůle žadatelky podstoupit sterilizaci jakožto zákrok, který trvale zabrání dalšímu těhotenství, neboť žadatelka má již 5 dětí a další si již nepřeje, navíc dle anamnézy podstoupila i umělé přerušování těhotenství, při němž se pacientkám poskytuje poučení o antikoncepčních metodách a prostředcích, mezi něž lze řadit i sterilizaci. Za nevěrohodné lze označit i tvrzení žadatelky, že podepisovala dokumenty ke sterilizaci až po nástupu k hospitalizaci, neboť její vyvrácí zdravotnická dokumentace, v níž jsou dokumenty vztahující se ke sterilizaci podepsány ještě před hospitalizací. Svědectví manžela (resp. jeho prohlášení připojené k žádosti) uvádí pouze to, že nevěděl o sterilizaci manželky, že ho s tím nikdo neseznámil a nikdo se ho neptal. K tomu ministerstvo pouze poznamenává, že to, co věděl nebo nevěděl manžel žadatelky, není pro řízení relevantní, neboť sterilizována byla manželka, nikoliv on. Rozhodnutí o tom, zda se chce nechat sterilizovat, činí pouze osoba, která bude sterilizována, nikoliv jiná osoba, byť by se jednalo o manžela či manželku dané osoby. Proto poskytovatel neměl povinnost a v zásadě s ohledem na mlčenlivost ani nesměl takové skutečnosti bez vědomí pacienta sdělovat.

I přes výše uvedené skutkové okolnosti Městský soud v Praze v bodě 68 rozsudku uvedl: *„Městský soud proto na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že žalobkyně nebyla ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o účelu (nakolik je sterilizace jako antikoncepce stoprocentní), povaze (o způsobu provedení sterilizace tj. zneprůchodnění vejcovodů – jak? nebo jejich celé odstranění?), možných důsledcích (vliv na menstruační cyklus a sexuální život, možnost otěhotnět jen umělým oplodněním, které není zcela jisté, a které si bude muset*

hradit sama) a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích (jiný druh antikoncepce jeho přínosy a rizika).“

Protože je rozsudek pravomocný a správní orgán je vázán právním názorem v něm vysloveným, nezbylo ministerstvo než žádosti vyhovět.

Podle § 8 zákona č. 297/2021 Sb. bude výplata nároku provedena do 30 dnů od právní moci rozhodnutí o přiznání nároku, a to na účet sdělený žadatelkou – č. ú. [REDACTED]

Na základě všech výše uvedených skutečností bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Ministerstvo považuje za nutné žadatelku a jejího zmocněnce upozornit, že proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. března 2024, č. j. 11 Ad 2/2023-59, podalo ministerstvo kasační stížnost, o které nebylo do vydání tohoto rozhodnutí Nejvyšším správním soudem rozhodnuto. Pokud Nejvyšší správní soud rozsudek zruší a „obživne“ původní rozhodnutí ministerstva, ministerstvo podnikne právní kroky k odstranění tohoto rozhodnutí, a tedy k odstranění právního titulu k vyplacení jednorázové peněžní částky, a bude přiznanou částku vymáhat zpět po žadatelce.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat podle § 152 odst. 1 správního řádu u Ministerstva zdravotnictví, Právního odboru rozklad, a to do 15 dnů ode dne jeho oznámení. O rozkladu rozhoduje ministr zdravotnictví.

JUDr. Mgr. Barbora Lindová
ředitelka právního odboru
elektronicky podepsáno

Obdrží do DS do vlastních rukou:

Liga lidských práv, z.s.
Burešova 615/6
602 00 Brno